

સ્મૃતિ

જાણિતું એક હતું દેવળ આદિનાથનું-
માથે ધ્વજા, શિખરકંઠ ઝગંત કુંભ,
સોહે પ્રવેશ; ગૃહદ્વારની બારસાખો
સૌ લોક-દર્શન કરે, વ્રત સાધના ધરે.
એમાંય નિત્ય વરસીતપ આદરે ઘણાં.

ક્યારેક હોઉં પગથાર નજીક, કોક
ખેંચે, છતાં ન જાઉં અંદર... બહાર મારું
આંટા : વળી નીરખું મંદિર એકરાગે.
-આવ્યો, પછી પ્રભુ કલ્યાણક જન્મ દા'ડો.
દેરે ગયો: દુબળીપાતળી કાય સંગ
ભેટી પડી તું જલદી શિર મૂક્યું કાંધે,
ને ત્યાં જ મૂર્છિત થઈ; - ગઈ સ્વર્ગદ્વારે.

આજે ફરું રગશિયું, સ્મૃતિભાર વાગે;
સ્કંધે હજી રહી તું ઝાકળફૂલ લાગે.

હવે હું

ઘણું સાથે સાથે હળીમળીય વાતેય વળગી
ફરેલાં-આનંદે પળપળ બધી પી, સમયને
કરી સોના જેવો, અઢળક ઢળી ચાંદની સમાં
થયેલાં બે હૈયાં રખરખ સદા રાખી સતત
હતાં ઊડી રે'તાં... પનઘટ તમે, પાદર અમે.

નદીએ ભીનેરી સુરભીઝર લહેરો સહ સરી...
જતાં ક્યાંયે ચાલી પથમય બની ધૂળ-પગલાં
ધીરે રોપી રોપી ચડી લયહિલોળે નયનનાં
હલાવી પાતાળો : રુધિરમહીં ઓગાળી વગડો...
-સમી સાંજે પાછાં નીરખી વળતાં ઢોર, ઊઠતાં
-હવે હું એકાકી તેમ સ્મરણના કંકું-ફણગા
ઉઘાડી આંખોમાં લઈ સમય એ, ક્યાંક ઊડતો...

ભલે મારું લૂ-માં બળવું પણ સહેવાતું નથી આ-
બળે છે ફૂવો પાદર પથ નદી સીમ સઘળી...

વતન છોડતાં

જતો છોડી મારું નસીબ હલકું ફૂલ ઘર, ને
છજે ટાંગ્યા કૂંડા પર ઠરીય જોડું ચકલીનું
પીતું પાણી, નીચે લીલવ તુલસી છોડ કુમળો
હલે, એના છાંયે ફરતી ખિસકોલી, વળીવળી
જતાં જોયેલું મેં ઘડીક વલખી બારણું... પછી
જવારાના જેવું ખિલખિલ થયેલું પરીરૂપ.

લઈ છાંયે વૃદ્ધો હળુ લહરતો નીમ ફળિયે,
વળી ધૂળે ડૂબ્યાં શિશુ, ચબૂતરે રોજ ચણતાં
મૂકી પારેવાં, ને મુજ પગ સૂંઘી શ્વાન વળતો...
ત્યજી જાતો મારું પશુધનભર્યું પાદર : વડ
નીચે દેરું, પાસે કૂપમહીથી ખેંચી જલ વડે
ભરે કન્યા બેડું; વળી લહરતાં ખેતર બધાં.

જતો છોડી શહેરે કદી બની હું જાઉં કપટી?
લઈ રાખી છે મેં મુજ વતનની ધૂળ ચપટી!

અજાણ્યા પ્રદેશમાં - રાત

ઢળ્યું અંધારું ને પથ પર ઘટાટોપ નભની
પડી એવી છાયા તરુવર બન્યાં રાખ-ઢગલા.
ગયાં પંખી ઊડી સહુ ઘડીકમાં ક્યાંક... ટહુકા
ઝિલાઈ ડૂબ્યા કે રુધિરમહીં આંદોલન રહ્યાં...
ચડી ખાલી ખાલી... સ્વપન સમ, સૌ ચૂપ તમરાં,
હતી થાકી પાકી ધરતી ઠરી : ના વાયુ ઊડતો...

હું ચાલુ... જ્યાં ધૂળે પદ પડીપડી શાંત બનતાં
અને મારા શ્વાસે જરીક હલી એકાન્ત વનનું
જતું પાછું પોઢી પડખું બદલી - રાત બધિરા
બળે બે આંખોમાં સતત વળી આ ધુમ્મસ તણી
મિડાયેલી ભીંતો બિચ સમય ઢૂંઢે દશ દિશા.
—ની સાથે પી લેતો મુજ હૃદયની સૃષ્ટિ હળવે...

બધે છાચી એવી જડ હવડ કાળી નીરવતા,
વળી એમાંથી ક્યાંક અણઘડ ભેંકાર ખરતો...

અજાણ્યા પ્રદેશમાં - પરોઢ

ગઈ ખૂલી ધોરી નસ સરખી પૂર્વીય ક્ષિતિજ,
જાગી એમાં રાતો સૂરજ રણક્યો, વ્યોમ પરથી
ગયાં કાળાં અભ્રો ખરી, ઘડીકમાં રાત અસૂરી
ગઈ નાઠી ક્યાંયે... નીરવ જગ જાગ્યું વિહંગના
ટહુકે : ખોલી પાંપણ તરુવરો સૌ મઘમઘી
રઘ્યાં લહેરી, આછો હિમઝર બધે વાયુ વહતો...

પરોઢિયું પહેરી ધરતી હસતી - ધૂળ ઊજળી
ઝગે રસ્તાઓમાં; હળુહળુ હવામાન ઊઘડ્યું
છૂટા મૂકીને શ્વાસ હીરકભર્યા ને હલી ઊઠી
ફૂલો સાથે નાચે લીલવ લયમાં ઘાસ નવલું.
દિશાઓ ખોલીને પિયળ મુખ મહેકે સુરભિલાં
લઈ સ્વપ્નાં આવ્યો મખમલી ધરી વેશ તડકો.

અહો જાગી ઊઠ્યું રુમઝુમ થતું નૃત્ય વગડે!
અને મારા હૈયે પગરવ ભરી કોક ઊઘડે!